

SİVAS'TA CAZBAND GRUPLARI VE İLK POPÜLER MÜZİK ÇALIŞMALARI

Jazzband Groups and First Popular Music Studies in Sivas

Göktürk ERDOĞAN¹

¹ Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, Türk Müziği Bölümü, Sivas, erdogangokturk77@gmail.com, orcid.org/0000-0001-8174-6979

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
31.08.2022
Kabul/Accepted:
01.12.2022

DOI:

10.18069/firsbed.1168941

Anahtar Kelimeler

Sivas, popüler müzik, caz,
cazband, bando.

ÖZ

Anadolu'da binlerce yıllık müzikal mirasın en güçlü damarlarından birini oluşturan Sivas sadece halk müziği ile değil aynı zamanda popüler müzik çalışmalarıyla da müzik kültürümüzü zenginleştiren şehirlerden biri olmuştur. Bu çalışmada geleneksel halk müziği çalışmalarının ötesinde Sivas'ta özellikle XX. yüzyılın ikinci yarısından sonra başlayan ilk popüler müzik çalışmaları ele alınmıştır. Bu anlamda Sivas'ta özellikle 1960 ve sonrası dönemde popüler müzik adına ne gibi çalışmalar yapıldığı sözlü tarih yöntemiyle incelenmeye çalışılmış ve bugün adeta saklı kalmış bir müzikal hafızanın gün yüzüne çıkartılması amaçlanmıştır. Dönemin yaşayan temsilcileriyle yapılan görüşmeler ve doküman incelemeleri sonucu ortaya çıkan bilgiler, Sivas'ta 1960 ve 1985 yılları arası çok hareketli bir popüler müzik ortamının olduğu, kontrbas, saksafon, bateri, bas gitar ve akordeon gibi modern Batı sazlarının Sivas'ta müzikal ve kültürel hayatı şekillendirdiği anlaşılmaktadır. O dönemki adıyla "cazband" olarak nitelendirilen ve bireysel çabalarla şekillenen bu popüler müzik oluşumları, şehrin var olan müzik kültürüne zenginlik kattığı ancak 1980'li yılların ortalarından itibaren rağbet görmediği anlaşılmaktadır.

ABSTRACT

Sivas, which constitutes one of the strongest veins of thousands of years of musical heritage in Anatolia, has been one of the cities that enrich our music culture not only with folk music but also with popular music works. In this study, beyond traditional folk music works, the first popular music works that started in Sivas especially after the second half of the twentieth century are discussed. In this sense, it was tried to examine what kind of works were carried out in Sivas in the name of popular music, especially in the 1960 and later period, with the oral history method, and it was aimed to bring to light a musical memory that is almost hidden today. Interviews with the living representatives of the period and document analysis revealed that there was a very active popular music scene in Sivas between 1960 and 1985, and that modern Western instruments such as double bass, saxophone, drums, bass guitar and accordion shaped the musical and cultural life in Sivas. These popular music formations, which were characterized as "jazzband" at the time and shaped by individual efforts, added richness to the existing music culture of the city, but it is understood that they have not been in demand since the mid-1980s.

Atf/Citation: Erdoğan, G. (2023). Sivas'ta Cazband Grupları ve İlk Popüler Müzik Çalışmaları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33, 1(221-232).

Sorumlu yazar/Corresponding author: Göktürk ERDOĞAN, erdogangokturk77@gmail.com

1. Giriş

Sivas geleneksel müzik kültürü açısından Anadolu’da oldukça zengin ve köklü bir geçmişe sahiptir. Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet Türkiye’sinde önemli roller üstlenen Sivas bu yönüyle Anadolu’nun geleneksel müzik kültürlerinin de en başat örneklerini bünyesinde taşımış ve ‘âşıklar diyarı’ olarak ün kazanmıştır. Bu bağlamda Sivas sahip olduğu musiki zenginliğini Cumhuriyet dönemi sonrası halk müziği alanında yapılan ilk derleme çalışmalarıyla genişleterek musiki adına önemli bir kültür kavşağı olduğunu ispatlamıştır. XX. yüzyılın başında modern müzik çalışmalarıyla da tanışmış olan Sivas 1923-1924 yılları arası Türk Ocakları, 1933-1951 yılları arası ise Sivas Halkevi bünyesinde çeşitli sanatsal faaliyetlerde adından söz ettirmiştir. Bu bağlamda “Sivas Halkevi’nde keman ve mandolin kurslarının açıldığı ve öğrenci yetiştirildiği, önemli günlerde Batı müziği ve Türk müziği konserleri verildiği, her Cumartesi düzenli olarak radyo yayınlarının yapıldığı ve Sivas saz şairlerinin halkevleri bünyesinde çeşitli faaliyetler sürdürdüğü” anlaşılmaktadır (Erdoğan, 2021: 28). Görüleceği üzere 1930 ve 1940’lı yıllar Sivas’ta halk müziği alanında derleme çalışmalarının olduğu yıllar olarak karşımıza çıkmakla birlikte modern tarzda Batı müziği ağırlıklı çalışmaların da yapıldığı görülmektedir. Dönemin ikinci yarısından itibaren ise müzik eğitiminin meşk usulü ve bireysel çalışmalarla devam ettiği bununla birlikte 1970 sonrası Sivas Halk Eğitim, Belediye Konservatuvarı (1986), İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü bünyesindeki Türk Halk Müziği Korosu (1990) ve Cumhuriyet Üniversitesi bünyesindeki müzik bölümleri (2002 ve sonrası) ile kurumsal anlamda halk müziği ve sanat müziği adına önemli çalışmaların yapıldığı bilinmektedir (bkz: Erdoğan, 2021; Mert, 2022).

Halk müziğinin yanı sıra Sivas, 1950 sonrasında ülke genelinde oldukça popüler olan Batı temelli modern müzik¹ çalışmalarıyla bu çalışmaya konu olmuştur. Bu bağlamda ülkemizde özellikle 1950 sonrası yaygınlaşan pop müzik çalışmalarının Sivas’taki iz düşümleri araştırılmış olup çalışmanın ana amacı; özellikle XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Sivas’ta pop müzik çalışmalarını tespit etmek üzerine kurgulanmıştır. Bu kapsamda Sivas’ta 1950 sonrası dönemde pop müzik adına oluşan ilk nüveler; icracı, repertuar, çalgısal çeşitlilik ve müzik mekânları açısından tarihsel olarak değerlendirilmiş ve betimlenmiştir.

2. Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma kapsamında durum çalışması (case study) yaklaşımıyla ele alınmış olup, Creswell (2013: 97) durum çalışmasını; güncel sınırlı bir sistem ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler hakkında mülakat, görsel-işitsel materyal veya dokümanlar aracılığı ile detaylı ve derinlemesine bilgilerin toplandığı bir ‘durum betimlemesi’ veya ‘durum temaları’ olarak tanımlamaktadır. Söz konusu çalışma yazılı kaynakların sınırlı ve yetersiz olması sebebiyle sözlü tarih yöntemi kullanılarak kaynak kişiler üzerinden şekillendirilmiştir. Kaynak kişi(ler) bir araştırma konusuyla ilgili belli bir konu üzerinde diğerlerinden “daha detaylı ve kapsamlı bilgilere sahip olan bireyler” (Karahasanoğlu ve Yavuz, 2015: 64) olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede Sivas’ın tarihsel açıdan birinci ve ikinci nesil pop müzisyenlerini temsil eden Aydoğan Gültaş (d. 1944, gitarist) ve Yavuz Başar (d. 1951, solist) ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın kaynak kişilerinden Aydoğan Gültaş Antalya’da yaşadığı için kendisi ile telefon görüşmesi yoluyla mülakat gerçekleştirilmiş olup, Yavuz Başar ile yüz yüze mülakat gerçekleştirilmiştir. Her iki kaynak kişinin izinleri dahilinde yapılan görüşmede kaynak kişilerin özel arşivindeki görsel dokümanlardan da yararlanılmış ve tarihe tanıklık etmeleri amacıyla bu çalışmanın ilgili bölümlerine eklenmiştir. Kayda geçen her iki görüşme deşifre edilerek elde edilen bilgiler dahilinde metne dönüştürülmüş ve yazarın ele aldığı araştırma amacına uygun bir biçimde tematik olarak konu başlıklarına ayrılmıştır. Kaynak kişiler metin içinde kısaltılarak KK-1 ve KK-2 olarak şifrelenmiş ve kaynak kişilerin ifadeleri anlam bütünlüğünü yitirmemek adına blok alıntı şeklinde kullanılmıştır. Ayrıca dönemin gazeteleri de taranmış ve konuya dair fikir verici önemli başlıklar incelenmiştir. Bu kapsamda 1928-1950 yılları arasında Sivas’ta süreli olarak yayınlanan Kızılırmak Gazetesi’ndeki müzik yazıları taranmıştır. Çalışmanın etik kurul onayı alınmış olup, ekler bölümünde ilgili belgeye yer verilmiştir.

¹ Burada “modern müzik” kavramı ile kastedilen; dünyada ve Türkiye’de 1950 ve sonrası dönemde popüler olan Batı tarzı müziklerdir. Bknz: Elvis Presley, The Beatles vb.

3. Bulgular

3.1. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Sivas'ta Derleme Faaliyetleri ve Popüler Müzik Çalışmaları

Sivas özellikle halk müziği alanında Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında başlatılan derleme faaliyetlerinde ülkemizin önemli merkezlerden biridir. Balkılıç, (2009: 158) Cemal Reşit Rey aracılığıyla derleme çalışmalarında kullanılmak üzere ilk kez fonografin getirtildiğini ve sonrasında Dârülelhan bünyesinde, Yusuf Ziya Bey, Rauf Yekta, Dürrü Bey ve Ekrem Besim'den oluşan heyetle 1926 yılında Adana, Gaziantep, Urfa, Niğde, Kayseri ve Sivas illerini kapsayan ve 51 gün süren derleme gezi faaliyetleri sonucu 250 tane türkü derlendiğini belirtmiştir. Muzaffer Sarısözen, dönemin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından planlanan ve 1937'de Sivas'ta gerçekleştirilen birinci derleme gezisinden başlayarak, Anadolu'daki müziksel gereçlerin derlenmesi, arşivlenmesi ve Batı notasyonu ile çeviri yazımlarının yapılmasında etkin bir bölge olarak karşımıza çıkmaktadır (Yükselsin, 2015: 79). Sivas'a dair popüler müzik eksenindeki ilk çalışmaların ise 1920'li yıllardan itibaren Valilik bünyesinde düzenlenen balo etkinlikleri çerçevesinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. O dönemki adıyla "cazband" orkestraları olarak adlandırılan müzik grupları, dönemin popüler müzik türlerinden biri olan Çarliston (aynı zamanda bir dans türü) tarzı müziklerle eğlence balolarına renk katmıştır. Dönemin gazetesinde bu etkinlikler "çay ziyafeti" olarak verilmiştir (bkz: ekler bölümü). 8 Ağustos 1929 tarihli Kızılırmak gazetesinde yer alan haber; aynı zamanda Sivas'ta Cumhuriyet dönemi sonrası ilk müzikal eğlencelerin nasıl şekillendiği ile ilgili bizlere yazılı bilgiler vermektedir. Bunun yanı sıra ülke genelinde açılan Halkevleri'nin Güzel Sanatlar Kolu bünyesindeki bandoların, popüler müzik çalışmalarında önemli bir rol üstlendiği anlaşılmaktadır. Sivas'ta 1933 yılında kurulan Halkevi'nin Güzel Sanatlar Kolu bünyesindeki müzik çalışmaları ise yıl bazlı olarak kısaca şöyle ifade edilmiştir: "Müzik çalışmalarındaki amaçlardan biri kültürümüzde çok önemli bir yere sahip olan halk türkülerimizi Batı tekniği ile işleyerek Türk müziğini çok sesli müziğe yaklaştırmaktır. Bu kol çalışmalarında koro, bando, orkestra, radyo ve gramofondan faydalanmıştır. Halk türkülerinin notalarını, sözlerini tespit etmiş ve orijinallerini korumak için çalışmıştır. İlk sıralardaki görevlerinden birisi de bütün halkın millî marşları ve yerel şarkıları öğrenmesine yardımcı olmak ve bunların kadın-erkek hep birlikte millî gösteri günlerinde söylenmesini sağlamaktır. Müzik kolu 1933 yılında modern musiki ile ilgilenmiştir. Aynı yıl 3 konser düzenlenmiş ve bunların 300 dinleyicisi olmuştur" (Önge, 2017: 39). Söz konusu dönemde (1930 ve 40'lı yıllarda) Halkevi bünyesindeki müzik çalışmalarında halk türkülerinin modernize edilme çabalarının yanı sıra keman, mandolin ve piyano gibi çalgılarla modern Batı müzik çalgılarının Anadolu'ya yayıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim aynı çalışmada 1935 yılında keman kursu, 1939 yılında ise mandolin kursu açıldığı anlaşılmakta olup 1940 yılı çalışmalarına bakıldığı zaman Güzel Sanatlar Kolu tarafından biri Türk biri Batı müziği alanında haftada iki kez ve devamlı şekilde konser verildiği görülmektedir. Aynı yıl toplam 39 konser verildiği ve 1941 yılında da bu konser etkinliklerinin devam ettiği anlaşılmaktadır. 1941 yılındaki konserleri toplam 12.650 kişinin dinlediği anlaşılmaktadır (Önge, 2017: 40). 1950 ve 1960'lı yıllar ise müzik çalışmaları adına daha az görünür yıllar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda yazılı kaynakların yetersizliği, sözlü kaynakların önemini ortaya çıkarmakla birlikte, popüler müzik adına önemli bir dönemin de kapılarını aralamaktadır.

3.2. Sivas'ta İlk Popüler Müzik Deneyimleri

Bilindiği üzere 1950'li yıllar dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de popüler müziğin hız kazandığı ve Batı tarzı müziklerin popüler olduğu yıllardır. Ülkemizde İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerdeki lise öğrencilerinin oluşturduğu okul orkestraları ve askeri lise öğrencilerinin kurduğu orkestralarla ivme kazanan popüler müzik kültürü, radyo ve plak dinleme alışkanlıklarının yoğunlaştığı 1960'lı yıllarla birlikte 'Türkçe sözlü hafif müzikler' olarak hayatımıza girmiştir (Bengi, 2022). Nitekim popüler müzikler 1960'lı yıllarla birlikte iyiden iyiye ağırlık kazanmış ve dönemin sonuna doğru aranjman müzikler ülke genelinde oldukça popüler hale gelmiştir. Söz konusu dönemlerde Sivas'ta ise cazband gruplarının olduğu, bu grupların modern tarzda orkestralar kurduğu ve çeşitli kamu kurumlarının kendi özel orkestralarını oluşturarak şehrin müzikal dokusuna apayrı bir zenginlik kattığı görülmektedir. Bu anlamda döneme bizzat tanıklık eden KK-1'in, hatıraları bizlere tarihsel açıdan önemli bilgiler sunmaktadır:

Ben orta ikinci sınıftaydım. Bir arkadaşımın akordeonunu alıp çalmaya başladım baka baka. Çünkü o dönem akordeon geçerli bir sazdı ve her orkestrada bulunurdu. Orkestra kurunca da ben akordeon çalmaya başladım. Bazen çift akordeon yapardık grupta. Lisede müzisyenliğe başlamış olduk. O zaman tek lise vardı zaten

Sivas'ta; şimdiki Dört Eylül Kongre Binası'nın olduğu Sivas Erkek Lisesi. Orada arkadaşlarla bir okul orkestrası kurduk. Akordeon, mandolin falan vardı orkestrada. Gitar daha henüz Sivas'ta yok. Kimse görmemiş bile. Ben görmedim ama duyum olarak söylüyorum; Cumhuriyet baloları olurdu eskiden. Atatürk'ün zamanından kalma. Her şehir kendi içinde bir cumhuriyet balosu yapardı. Tabi bunun içinde ne lazım orkestra lazım. Ancak şu da var o zaman Türk müziği çok ön planda değil. Yani genel bir politika olarak belki, artık adına taklitçilik deyin ya da ne dersiniz deyin bilemiyorum. Şimdi ilk orkestralar o yıllarda (1940'lı yıllar) kurulmuş benim duyduğum. O dönemler orkestra dediğimiz akordeon, mandolin, davul ki şimdikinden çok farklı; mesela kontra pedal yok, ayak davulu yani göbek davulu dediğimiz davul bayağı büyük ve zil vardı. Trampet vardı ve keçilerin koyunların boynuna bağlanan çan vardı önde. Davul dediğimiz böyle bir şeydi. Bunların dışında orkestralarda klarnet, saksafon vardı ve solist de yoktu. Mikrofon zaten yoktu. Yani biz bulamazdık. 1940'ların orkestralarının neredeyse aynısıydı bizim sazlar. Trompet, klarnet, saksafon, akordeon ve davul. Bu kadar... Çalınan parçalar ise tamamen yapancı, İtalyan ve Latin ağırlıklı. Bu anlattıklarımın bazıları kendi deneyimlerim bazıları da benden bir önceki döneme ait duyularım tabi. Sonradan tabi Türkçe tangolar girdi malum. Bolero, mambo, çaça ritimleri vardı yine o dönem bizler de 60'lı yıllarda Sivas'ta o ritimleri çaldık (KK-1, kişisel görüşme, 05.04.2022).

Bu bilgilerin yanı sıra, Sivas'taki askeri bandonun, şehrin müzikal gelişimine katkıları da çok önemlidir. Yukarıda da bahsedildiği üzere, asker kökenli müzisyenlerin bando ekipleri, Sivas'ta popüler müziğin ilk nüvelerini oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra Belediye bünyesinde bu müzik popüler müziğin çok rağbet görmediği de anlaşılmaktadır. KK-1'in aktardığı bilgiler doğrultusunda döneme dair şu tarihsel bilgilere ulaşılmıştır:

1955 yılında kurulan Belediye bandosu lağvedilince -ki ilk kez dönemin Belediye Başkanı Süleyman Çanka lağvetti- bandodakileri itfaiyeye, şuraya buraya gönderdi. Bandoya ihtiyaç olursa gelir çalarsınız dendi. Çoğu müzisyen bu muameleye küstü tabi. Düğün salonu orkestrasını da Sübütay kardeşlere verdi. O sırada Anadolu Gazetesi'nin sahibi Nihat Doğan vardı. Bu kişi Süleyman Çanka hakkında Bandoyu kapatırması ile ilgili gazetede yazılar yazmaya başladı. Tepki gelince beni çağırdı Süleyman Çanka. Bandoyu tekrar toparlayalım dedi. Başlarında eleman yok tabi. Sen işi çöz dedi. Ben o dönem Basın ve Halkla İlişkiler müdürüyüm. Ben Belediye hoparlöründen anons yapıyorum müzisyen arıyor diye. Koskoca Sivas'ta bir tane adam bulamadık. En sonunda Kazım Yüzer (udi), bandodan yetişme biri, askerde trombon çalmış. Onu aldık. Bir de bando şefinin oğlunu trompetçi olarak aldık. Elbise yaptırarak müzisyenler. Fakat bandocular hala mutlu olamadılar. Hem bandoda görev yapıp hem itfaiyecilik yaptıkları için.

Sivas'ta 1960'lı yılların başında ilk Batı tarzı orkestra gruplarını kurmuş ilk nesil müzisyenlerden olduğu düşünüldüğünde, Cumhuriyet balolarının devamında aynı tip orkestraları kendi gruplarıyla bireysel çabalarla oluşturdukları anlaşılmaktadır. Bu anlamda kullanılan çalgılar dönemin okul çalgısı olan mandolin ve akordeon başta olmak üzere; davul, saksafon, kontrbas ve gitar gibi Batı çalgılarından oluşmaktadır. İlk orkestra deneyimlerini ise KK-1 şöyle ifade etmektedir:

Belediye Bandosu Nizami Güler zamanında dağılma tehlikesi geçirdi. Babam o zamanlar Belediye Encümen Üyesi. Babam (Refik Gültaş) bir ara topladı bandoyu tekrar. Ondan sonra Süleyman Çanka (Eski Belediye başkanı) ben oradayken bandoyu lav etti. İtfaiyeye dahil etti. Gazetelerde eleştiri yazıları çıkınca ben bu sefer tekrar topladım bandoyu. Faaliyete geçirdim. İlk ne zaman kuruldu tam bilmiyorum ama 1950'li yıllarda Belediye bünyesinde bando vardı ben çok net hatırlıyorum. Mesela Sivas CER Atelyesi'nde bando olduğunu duydum ben eskiden. Benim evim o dönem şimdiki Otel Köşk'ün oradaydı. Ben orada büyüdüm ve o zamanlar her Cumartesi ve Pazar günleri eski Belediye Binasına gider İstiklal Marşı çalardı Belediye Bandosu. Bayrak çekme bayrak indirme derlerdi. O dönem Cumartesi öğlene kadar resmi daireler ve okullar açıktı. Saat 13.00'de askeri bando gelir Belediyenin önünde bayrak çekimi yaparlardı. Pazar günü akşam 17.00'de de bayrak indirme yapılırdı. Ben bunları çocukken balkondan seyredirdim çok iyi hatırlıyorum.

Yukarıdaki bilgiler ışığında bandonun faaliyetleri Sivas Belediyesi'ne bağlı olarak yürütüldüğü ve mevcut hükümetin devlet politikası olarak askeri teşkilattan kalma bu yapıyı desteklediği anlaşılmakta olup, Sivas'ın sosyal hayatını da şekillendirdiği anlaşılmaktadır. Nitekim bandodaki faaliyetler sadece balolarla sınırlı olmamış ve düğün gibi sosyal etkinliklerde de kullanılmış olduğunu KK-1'in anlattıkları doğrultusunda görülmektedir:

...mesela Belediye'nin Düğün Salonu'nda (şimdiki PTT binası karşısı, eski Belediye Konservatuvarının olduğu bina) çalan orkestra da bandodan müteşekkildi. Adet öyleydi. Orada müzisyenler prova da yaparlardı

arka tarafında. O odadan sahneye açılan kapı vardı ve düğün zamanları o sahneden çıkardı müzisyenler. Hem Türk müziği hem de Sivas halayı çalınırdı orkestrada. Bir de o dönemler gece düğünü yani akşam düğünü yapılmazdı. Gündüz düğünü yapılırdı. Orkestra da paravan konurdu ve seyirci görünmezdi. Çünkü evlerdeki düğünlerde de çarşafın arkasında çalardı müzisyenler. Aynı adet o dönemki düğün salonlarına da geçmiş. Belediye orkestrasında trompet, klarnet falan çıkar çalar, onlar iner cümbüş ud, keman da Sivas halayı çalardı. Kadın kadına oynar dans ederlerdi. Şimdi bunları nereden biliyorum? O dönem 23 Nisan Baloları olurdu. Biz ilkokulda iken orada 23 Nisan masası diye oturur çocuk çocuğa oynardık. 1952-1953 yılından bahsediyorum. Biz orkestrayı duyar heveslenirdik tabi.

KK-1'in anlatımları doğrultusunda modern tarzdaki orkestranın temellerini ise Sivas'taki askeri bando bünyesindeki profesyonel müzisyenlerin oluşturduğunu ifade eden ve ilk modern müzik çalışmaları yapan amatör grupların, askeri birliklerdeki profesyonel müzisyenlerin desteği olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Sivas Orduevi bünyesinde görevli bando subaylarının şehrin müzik kültürünü adeta yeniden şekillendirdiğini söylemek mümkündür. Konuyla ilgili detaylı bilgiler KK-1'in hatıralarıyla şöyle ifade edilmiştir:

1950'li yılların Sivas'ını düşünün mesela. Çıktın ve hükümet meydanına geldin. Arı sitesine giden yerde Astsubay ordu evi vardı. Bahçesinde orkestra çalardı. Atatürk heykeline doğru git bu sefer mesela. Şimdi yıkılan ordu evinin bahçesinde her akşam saat 17.00 sularında orkestra sesi gelirdi. Millet dinlerdi. Dans eden dans ederdi. Aynı sene Dört İşletme Çay Bahçesi vardı. Tren istasyonunun orada. Biz mesela her akşam orada çalardık. Hatta çimento Fabrikası'nın havuzu vardı. Orada da başka bir orkestra vardı. Piyano, saksafon, trompet falan çalardı. Piyano çalan İlhami abi de benim hocamdı. Hatta akordeonunu bana vermişti. Bu arada ordu evine çok iyi müzisyenler çok iyi orkestra gelirdi. O zaman 59. Er Eğitim Tümen'i vardı Sivas'ta. Ergün Özer, Muhittin Paydaş (İskender Paydaş'ın babası), Metin isiminde bir davulcu... Yani İstanbul'un en iyi orkestrası gelirdi. Biz gider onlara hep danışırız, izlerdik, gitarımızın akordunu yaptırırız. Bilmiyoruz biz çünkü henüz. İşte Sivas'ta ilk popüler müzik ekibi bunlardı. Yoksa Sivas'ta nereden öğreneceksin, nereden göreceksin böylesi bir orkestrayı. Bu anlattığım dönem 1955-1960 arası dönem. Biz sonrasında Ferdi Özbeğen'e de çaldık Ordu Evi'nde mesela. Çok çalıştık birlikte. Hatta İlhan İrem, Salim Ağırbaş... Bu isimler Sivas'tan geçti.

3.3. Bir Garip Saz: “Kovboy Cümbüşü”

KK-1, Sivas'taki ilk dönem popüler müzik oluşumlarını, o dönemin önemli isimlerini ve şehre ilk gitar çalgısının nasıl geldiğini ise şöyle anlatmaktadır:

1962 yılında da bu Ordu Evi'nin etkisi ile biz artık bir grup kuralım dedik ve bir araya geldik. O dönem gitar getirttik İstanbul'dan. O dönemler “Kovboy Cümbüşü” diyorlardı gitara Sivas'ta. Filmlerde kovboy müzikleri çalıyorlardı ancak oradan görmüşlerdir gitarı insanlar tabi. Batı müziği dinleyen yoktu Sivas'ta o dönem. Biz orkestra kurunca (Grup Uranus) Av. Oğuz Kitapçı (ritim gitar), ben (akordeon), Esin Bergi, Teyfik Yücel (solist), Yasin güven (ikinci solist), Cemil Ertürk (davul), Çetin Uslu (konturbas) ki ilk gitarı ve konturbası Sivas'a getiren biziz sanırım. Hatta penayı almaya bile İstanbul'a giderdik. Provaları evde yapardık. O zamanlar Sivas Lisesi'nde her cumartesi gün olurdu. Piyes, temsil, şiir okuma, yatılılar günü, işçiler günü adıyla etkinlik olurdu. Gündüz öğrencilere, akşam da velilere... o tür etkinliklerde çalardık. Daha sonra Dört İşletme aile lokalinin orkestrası dağılınca biz başladık çalmaya. Hatta o zamanlar İmdat Ercan (davul), Zeki Dağden vardı ki bunlar bizden evvelki kuşak. Onlar başka yere transfer oldular.

Sivas'taki popüler müzik yapılanması, sadece bireysel çabalarla değil aynı zamanda şehirdeki kamu fabrikalarının bünyesinde güçlendiği ve bu kuruluşların popüler müzik adına ne derece önemli bir işletme olduklarını ise KK-1 bizlere şöyle anlatmaktadır:

O zamanlar fabrikaların kendi orkestraları olurdu. Sözelimi; Elazığ Şeker Fabrikası'nın, Malatya Mefruşatçılar Bank'ın, Kayseri Şeker Fabrikası'nın, Kayseri Sümerbank'ın, Sivas Çimento Fabrikası'nın kendi orkestraları vardı o dönemler. Mesele iyi grupları bu işletmeler transfer ediyorlardı. Ben o dönem hatırlıyorum. Kayseri Sümerbank'ta Sivaslı müzisyenler gidip çalıyordu. Turhal Şeker Fabrikası'nda yine Sivas'tan Zeki Abi'ler çalıyordu. Bu fabrikaların bana göre en büyük faydası hiç şüphesiz sosyal fayda sağlamalarıydı topluma. Eğlence hayatı burada şekillenirdi ve işçiler, çalışanlar ve yerel halk buralarda bir nebze olsun nefes alırdı. Eğlenirdi insanlar. Üstelik bu fabrikaların müzik dışında spor kulüpleri de vardı. yani hem müzik hem spor kulüpleri (futbol, güreş takımları) vardı. O bakımdan fabrikalar bana göre

Türkiye'nin sosyal hayatına çok şey katmıştır. O dönemler fazla kar amacı gütmedikleri için bunları yapmak da mümkündü. Devlet destek veriyordu vs... Şimdi hepsi özelleşince tabii bu tür şeyler de önemini yitirdi.

KK-1, Sivas'ta popüler müzik yapan grupların halk tarafından 'cazband' olarak nitelendirildiğinden bahsederek, şehrin eğlence kültürü hakkında önemli bilgiler vermektedir. Bu açıdan aşağıdaki fotoğraftan da anlaşılacağı üzere hem orkestrayı oluşturan grup üyelerinin kıyafetleri hem de modern tarzdaki çalgısal çeşitlilik dikkat çekmektedir (Foto 1).

...biz Dört İşletme'nin orkestrasına girince her Cumartesi gece olurdu. Orada çalışan memurlar, müdürler falan gelirler akşam yemeklerini yerler, içkilerini içerlerdi. Biz de onlara müzik yapardık. Düşünürseniz o gece düşünlere çalardık. Yahut yılbaşı gecesi veya bayram seyranı gibi özel gün ve gecelerde çalardık. Para kazanıyoruz sonuçta. Caz orkestrası olarak bizi bazıları nitelendiriyordu ama öyle değildik biz tabii. Caz başka bir şey. Caz bir müzik fikri sonuçta. Ama bize öyle derlerdi orası ayrı. Halk öyle derdi. Yani orkestranın kendisine caz derlerdi. Hatta benim bir matematik hocam vardı lisede. Bana 'Cazcı Aydoğan' derdi.

Foto 1. 1960'lı Yıllar Sivas. Grup Uranüs üyeleri: Caz gitar Aydoğan Güldağ, elektro gitar Oğuz Kitapçı, davul Cemil Cahit Ertürk, Konturbas Çetin. Aydoğan Güldağ kişisel arşivi.

3.4. Sivas'tan İstanbul'a Uzanan Bir Serüven: 'Altın Mikrofon'

O dönemki adıyla "Türkçe Sözlü Hafif Batı Müziği"ni sevdirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla 1965 senesinde Hürriyet Gazetesi tarafından ilk kez düzenlenen "Altın Mikrofon Yarışması" hiç şüphesiz ülkenin popüler müziğinin de kaderini etkilemiştir. Hem İstanbul hem de Anadolu'dan pek çok müzik grubu bu yarışma sayesinde pop müzik denemelerine başlamışlardır. Sivas da bu şehirlerin başında gelmektedir. Nitekim 1960'lı yılların sonlarına doğru Sivas'taki modern müzik faaliyetlerinin belli bir aşamaya geldiği ve önemli çalışmaların yapıldığı anlaşılmaktadır. Sivas Çimento Fabrikası'nın piyanisti olan ve Sivas'ta ilk piyanistlerden biri olan İlhan Telli, aynı zamanda dönemin genç müzisyenlerine de yol göstermiştir. Hürriyet Gazetesi'nin ulusal düzeyde tertip ettiği ve dönemin en önemli müzik yarışması olan 'Altın Mikrofon'da Sivas'ı temsilen bir grup müzisyenin bu yarışmaya katıldığını (1967) KK-1'in ifadeleriyle öğrenmekteyiz. Sivas'tan sonra 1968 yılında T.P.A.O. Batman Orkestrası'na geçen İlhan Telli'nin, söz konusu yarışmada birincilik ödülü aldığını ve öncesinde Sivas'ta piyano, akordeon gibi sazları icra ederek kendinden sonraki döneme örnek olduğunu KK-1'in aktardıklarından öğrenmekteyiz.

Bizim grubumuz 1967'ye kadar devam etti. 1967 yılında Hürriyet Gazetesi'nin düzenlediği Altın Mikrofon Yarışması'na katıldık. Madımak türküsünü aranje etmiştik. Sivas'tan geldik dediğimizde biraz ilgi yarattık

sanırım. Her sene on grup alıyordu yarışmaya Hürriyet Gazetesi, ancak o yıl 5 gruba düşürdü orkestrayı. Öyle olunca biz ilk beşe giremedik ancak kaçıncı olduğumuzu da sormadık açıkçası. Sivas Çimento Fabrikası'nın orkestrasında İlhan Telli vardı. Daha önce belirttiğim üzere benim de hocam sayılır. Bana akordeonunu falan vermişti. İşte o 1968'de Altın Mikrofon Yarışması'nda birinci oldu mesela. T.P.A.O Batman Orkestrası'nın solistiydi. Âşık Veysel'in "Kara Toprak" parçasını düzenlemişti. Onlar 1967'de de girmişti ama derece yapamamışlardı. Onunla konuştuğumda '*dinledim sizin parçayı güzeldi ama geçişlerde bazı boşluklar vardı. Ondan dolayı kaybettiniz*' dedi bana. 1967'de grup elemanlarımız çeşitli sebeplerden dolayı dağıldı. O sırada da bize Elazığ Şeker'den teklif geldi. Biz de son kez dağılmadan yaz tatilimizi müzik yaparak geçirelim dedik. Gittik 6 ay sezonda çaldık.

3.5. Fabrikalar Bünyesindeki Orkestralar: Cazband Grupları ve Repertuvar

Yalnızca Sivas'ta değil, yurt genelinde popüler olan cazband gruplarına en büyük desteği dönemin devlet destekli fabrikaları bünyesindeki oluşumlar sayesinde güçlendiği anlaşılmaktadır. Gerek canlı müzikler gerek düğünler gerekse özel günler ve hafta sonları eğlencelerinde müzik yapan grupların sadece şehir içinde değil şehirlerarası başka kurumlarda da müzisyen olarak çalıştıkları anlaşılmakta olup, kültür sanat etkinliklerinin önemli bir parçası söz konusu bu fabrikaların bünyesinde yeşerdiği KK-1'in ifadeleriyle gün yüzüne çıkmaktadır. Bu anlamda aşağıda ifade edilen söz konusu fabrikaların yalnızca ticari bir işletme mantığıyla değil, şehrin kültürel inşasında da önemli bir misyon üstlendikleri bir gerçektir:

O zamanlar fabrikaların kendi orkestraları olurdu. Sözelimi; Elazığ Şeker Fabrikası'nın, Malatya Mefruşatçılar Bank'ın, Kayseri Şeker Fabrikası'nın, Kayseri Sümerbank'ın, Sivas Çimento Fabrikası'nın kendi orkestraları vardı. Mesele iyi grupları bu işletmeler transfer ediyorlardı. Ben o dönem hatırlıyorum. Kayseri Sümerbank'ta Sivaslı müzisyenler gidip çalışıyordu. Turhal Şeker Fabrikası'nda yine Sivas'tan Zeki Abi'ler çalışıyordu. Bu fabrikaların bana göre en büyük faydası hiç şüphesiz sosyal fayda sağlamalarıydı topluma. Eğlence hayatı burada şekillenirdi. İşçiler, çalışanlar ve yerel halk buralarda bir nebze olsun nefes alırdı. Eğlenirdi insanlar. Üstelik bu fabrikaların müzik dışında spor kulüpleri de vardı. yani hem müzik hem spor kulüpleri (futbol, güreş takımları) vardı. O bakımdan fabrikalar bana göre Türkiye'nin sosyal hayatına çok şey katmıştır. O dönemler fazla kar amacı gütmedikleri için bunları yapmak da mümkündü. Devlet destek veriyordu vs... Şimdi hepsi özelleşince tabii bu tür şeyler de önemini yitirdi. Biz Dört İşletme'nin orkestrasına girince her Cumartesi gece olurdu. Orada çalışan memurlar, müdürler falan gelirler akşam yemeklerini yerler, içkilerini içerlerdi. Biz de onlara müzik yapardık. Düğün varsa o gece düğünlerde çalardık. Yahut yılbaşı gecesi veya bayram seyran gibi özel gün ve gecelerde çalardık. Para kazanıyoruz sonuçta. Caz orkestrası olarak bizi bazıları nitelendiriyordu ama öyle değildik biz tabii. Caz başka bir şey. Caz bir müzik fikri sonuçta. Ama bize öyle derlerdi orası ayrı. Halk öyle derdi. Yani orkestranın kendisine caz derlerdi. Hatta benim bir matematik hocam vardı lisede. Bana 'Cazcı Aydoğan' derdi. Elazığ Şeker Fabrikası'nda çaldıktan sonra ekibimiz dağıldı. Başka şehre giden arkadaşlar oldu ama ben Sivas'ta kaldım ve müziğe devam ettim. Kutay Ersoy, Oğuz Kitapçı, Ümit Metiner (davul), onlarla tekrar grup kurduk tekrar Dört İşletme'de çalmaya başladık. Ama eski grup kadar uyumlu olamadık. Sonra ben ayrıldım. İlhami Tokgöz, Doğan Tokgöz (ki belediye bandosunda trompet çalardı o zamanlar) ile beraber biz Gaziantep ve Elazığ'daki fabrikaların orkestralarında çalmaya başladık.

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere, sadece Sivas'ın değil Anadolu'daki küçük ve orta ölçekli şehirlerin pek çoğunda kurulan fabrikalar, yalnızca üretim ve istihdama yönelik değil şehrin müzik ve eğlence hayatının da renklenmesine önemli katkılar sağlamış kuruluşlar olarak değerlendirilmektedir. Nitekim Sivas Çimento Fabrikası'ndaki bu müzikal hareketliliğin bir benzeri Batman'da görülmektedir. ülke çapındaki en popüler olanı 1968 yılında Hürriyet Gazetesi'nin düzenlediği 'Altın Mikrofon' yarışmasında birincilik ödülü olarak ülke genelinde adından söz ettirmiş olan ve Batman Petrol olarak bilinen (T.P.A.O) orkestrası, bu örneklerden biridir. Sivas Çimento Fabrikası ise, Cumhuriyet tarihinde devlet eliyle kurulan 1938'de temelleri atılan ancak II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle kurulması 1943 yılını bulan ilk fabrika olması bakımından ayrıca önemlidir (Yurtoğlu, 2015: 113-164). O dönemki adıyla cazband olarak isimlendirilen bu grupların repertuvarlarına dair bilgileri ise KK-1 şöyle aktarmaktadır:

Şimdi neler çalardık ondan bahsedeyim. Bizim zamanımızda Türkçe pop diye bir şey henüz icat edilmemişti. Yabancı parçalar vardı ki özellikle İtalyanca, Fransızca ve İngilizce parçaları ezberleyip çalışıyorduk. Bu bahsettiğim 1960-65 yılları. O zamanlar şarkı listesi yapıyorduk İstanbul'a giden arkadaşlarımızdan rica edip

45'lik plak getiriyorduk. Sonra Pazar günleri saat 10.00'da TRT'de müzik programları yayını vardı ve 'Hafif Batı Müziği' programı yapılırdı. Biz oradaki parçaları dinleyip liste yapardık sonra plakları temin edince oturur armonisine ve sözlerine çalışırdık. Bu şekilde bir parçayı repertuvarımıza alabilmemiz için en az on beş gün çalışırdık. Sonra aranjman olayı çıkınca rahatladık. Sözler Türkçe oldu artık. Daha sonra Balkan Müzik Festivali vardı ve herkes kendi müziği ile katılacaktı. Ancak Türkçe pop yok. Şanar Yurdatan, Erol Büyükburç, Yurda Erdoğan gibi isimler Milli Orkestra'yı kurup bizim türkülerini aranje etmeye başladılar. "Niksar'ın Fidanları", "Kızılıklar Oldu Mu?" gibi türküler gündeme geldi. Hepimiz çok sevdik, dinledik. Sonrasında ise Anadolu Rock çıktı zaten. İşte o dönemlerde Barış Manço, Cem Karaca gibi isimler de bu akımın öncüleri oldu zaten. Bu sefer halk türkülerini pop aranjleriyle dinlemeye başladı.

1960'lı yıllarda İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerde oldukça canlı bir popüler müzik yaşamı devam ederken, küçük ölçekli ve görece daha az gelişmiş şehirlerden biri olan Sivas'ın, Tunceli'ye ilk modern cazband grubu olarak davet edildiğini ve orada bir konser verdiğini KK-1'in aşağıdaki ifadelerinden öğrenmekteyiz. Söz konusu ifadeler ayrıca dönemin repertuarı ve çalgılarıyla ilgili de bizlere detaylı bilgiler sunmaktadır.

...Biz bu grupla Tunceli Emniyet Müdürü'nün oğlunun sünnet düğününe gittik. Senesini tam hatırlayamıyorum ama 1967-1968 olsa gerek (bizi muhtemelen gazetelerden gördü, duydular. Bu Altın Mikrofon Yarışması'na katıldığımızdan dolayı). İyi bir para karşılığı anlaştık doluştuk arabaya gittik. Gitar, kontrbas, davul vs... Tahmin ediyorum ki Türkiye'deki illerden Tunceli'ye pop müzik orkestrası için giden ilk ekip bizizdir. Vardığımızda polis eskortu eşliğinde şehre geldik. Düğün salonu yok burada dediler. Bir kahvehaneyi boşalttılar ayarlarınızı yapın akşam da burada çalın söyleyin dediler. Biz çalmaya başladık fakat herkes bize bakıyor. Kimsenin oynadığı, dans ettiği yok. emniyet müdürü hanımıyla dansa kalkınca birkaç kişi daha eşlik etti. Ama sonra yine oturdular. Baktık olmayacak. Konturbasımız davula geçti, davulcumuz da sahnede çıktı oynadı.

3.6. Dönemin Eğlence Mekânları ve Düğünleri

Müziğin icra edildiği mekânlar sınırlı olmakla birlikte, dönemin ihtiyacını karşılayacak sayıda önemli bazı mekânlar ön plana çıkmaktadır (Foto 2). Bu bağlamda düğünler başta olmak üzere Sivas'ın eğlence hayatına yön veren önemli mekânlar karşımıza çıkmaktadır: KK-1, söz konusu mekânları ve bu mekânlardaki repertuarı bizlere şöyle aktarmaktadır:

Benim hatırladığım o dönem; 50. Yıl Düğün Salonu, Belediye Düğün Salonu, Dört İşletme Düğün Salonu ve Derya Düğün Salonu (Derya Sineması aynı zamanda) ve Omay Düğün Salonu vardı. O dönem salonlarda önce orkestra çıkardı. Dans orkestrası. Dans orkestrası parçaları bağlardı ara vermeden. Dört tane bolero çalarsak, mambo veya çaça ritmine geçer en sonunda rock'ın roll veya twist ile program sona ererdi. Onlar inince Türk sanat müziği heyeti çıkardı ince sazlarla. Bu Belediye Düğün Salonu'nun formatı idi. Mesela Dört İşletme'de Türk halk müziği de vardı. Ömer Şan, Ahmet Güler gibi isimler gelir söylerdi düğünlerde. Düğün sahibi isterse halay ekibi getirirdi. O isteğe göre değişirdi. Hatta Sivas'ın ilk oteli olan Köşk Otel'de 1968-1969'larda ilk açıldığında biz müzik yapardık. Hem Dört İşletme'de hem orada çalardık. Bazen İstanbul'dan sanatçılar da gelirdi hatta. Defileler olurdu yine.

İkinci nesil müzisyenlerinden olan bir başka kaynak kişi (KK-2) Sivas'taki düğün ve eğlencelerde pop müzik orkestralarını ve dönemin eğlence mekânlarını bizlere şu bilgilerle aktarmaktadır:

Devlet Demir Yolları'nın içinde Atölye Sineması vardı. Hafta sonları o sinemada kadınlar günü veya balolar olurdu. Orada çalardık. Zaten Sivas'ta düğünler de 09.00'da başlar, 12.00'de biterdi. Sabah düğünü veya köylü düğünü derdik biz ona. 13.00'da başlayıp 17.00'de biten düğünlere öğlen düğünü ki ona da mahalle düğünü derdik. Bir de akşam düğünü vardı. Onlara da sosyete düğünü derdik. Hatta akşam düğünlerine biraz daha özen göstererek balo havası verirdik. İnsanlar çok süslü püslü gelirdi. Bu akşam düğünlerinin bir kısmı da yemekli olurdu. Günde üç düğün çaldığımız oluyordu. Sabah düğünleri genelde köy düğünleri olurdu. Sabahları bizim için de prova mahiyetinde olurdu. Yeni parça geçerdik. Öğlen düğününde pekiştirirdik akşam düğününde de tam olarak çalacak vaziyete gelirdik. Potpuri tarzında şarkılar yapardık ilk başta halk müziği ile ilgili. Biz yaklaşık 40-45 dk. kalırdık sahnede sonra başka ekip devam ederdi. Bu sahnelerde çok kişi yetişti. Repertuvarında Edip Akbayram, Ersen ve Dadaşlar, Cem Karaca, Barış Manço parçalarını okurduk. Şu da önemli; özellikle köyden gelenler düğün salonunda gitar, bateri gördüğünde koşarak sahneye gelir gitarı, davulu merakla incelerdi. Bu nedir? diye bakardı adeta. Çünkü hayatında ilk kez düğün salonuna

gelmiş ve orkestra sazları görmüş. Sabah düğünleri genellikle böyle idi. Bizim ekipte davul (Suat Gören), bas gitar, solo gitar, saksafon vardı. Bu ekibin hepsinin başka meslekleri vardı. Kimi demiryollarında idi, kimisi öğretmendi. Müzik daha meslek haline gelmemiştii açıkçası. Çimento Fabrikası'nın orkestrası vardı ben hatırlıyorum. Oradaki insanların düğünlerini yaparlardı, insanlar eğlenir müzik dinlerdi. Ama şehre uzaktı tabii orası.

Foto 2. 1978 Sivas. Derya Düğün Salonu. Grup Doremi/Yavuz Başar ve orkestra arkadaşları. (Yavuz Başar Kişisel Arşivi)

Dönemin eğlence kültürü düğün salonlarındaki müzik etkinliklerinin yanı sıra yukarıda da bahsedildiği üzere şehrin bünyesindeki fabrika orkestralarının orkestralarıyla şekillendiği anlaşılmaktadır. Düğün salonlarının sayısal olarak artış gösterdiği 1970'li yıllarda insanların ilk kez klavye ile tanıştığını ve artık orkestralarda bu çalgının yer aldığı görmekteyiz (Foto 3). KK-2 bu anlamda şu tarihsel bilgileri aktarmaktadır:

Mesela Sivas'ta ilk klavyeyi biz getirdik 50. Yıl Düğün Salonu'na. Mersin Taşucun'ndan almıştık klavyeyi. Hatta araç bulamadık getirmek için. Düğüne yetişelim diye bir taş kamyonunun kasasında getirmiştik. Sene 1977-1978. 1980 senesinde Edip Akbayram Tıp Balosu için Sivas'a geldiğinde Strakastır marka bir gitarı vardı ve bunu bize bırakmıştı. Sezen Aksu'da gelmişti mesela. O dönemler 20'li yaşlarında. Dönemin başka ünlüleri de gelirdi. Bunlar Omay ya da Heriş Sineması'nda program yaparlardı. Süleyman Çanka Çarşısı'nda 'Piknik' adında bir kafeterya vardı. Üstü İstanbul Bankası, altı Piknik Kafe. Zenginlerin düğünlerini orada çalardık mesela.

Foto 3. 1981-Sivas. Sezen Aksu, Yavuz Başar (arka sıra sol) ve arkadaşları (Yavuz Başar Kişisel Arşivi).

Sivas'ın eğlence ve düğün hayatından önemli mekânlarını, dönemin mevcut repertuarını ve orkestra çalgılarını anlatan KK-2, KK-1'in anlattıklarına destekleyecek biçimde şöyle aktarmaktadır ve detaylandırmaktadır:

Yaklaşık 19 yıl Sivas'ta müzisyenlik yaptım. Bunun yanında futbol da oynuyordum ve spor gazeteciliğine başladım. Bu dediğim lise yıllarım. 1969 yılında Belediye Düğün Salonu'nda müziğe başladım. 1989'a kadar da Sivas'ta müzik yaptım. Sonra Antalya'da devam ettim müziğe. O dönem Belediye Düğün Salonu'ndan başka düğün salonu yoktu fakat sonrasında Afyon Sokağı'nda Esnaf lar Düğün Salonu açıldı. Çok ihtiyaç olursa Halk Eğitim'in salonunda düğün yapılırdı. Sonrasındaysa Emek Düğün Salonu, 50. Yıl Düğün Salonu, Kepçe Düğün Salonu açıldı peş peşe. Hatta bunlar bile yetmeyince sinema salonları düğün salonu olarak kullanılmaya başlandı. Mesela Omay Sineması Omay Düğün Salonu oldu. Heriş Sineması, Heriş Düğün Salonu oldu (Foto 4). O yıllarda, yani 1980'li yılların başından bahsediyorum.

Foto 4. 1975 Sivas Halk Eğitimi, solist Yavuz Başar (Yavuz Başar Kişisel Arşivi).

4. Sonuç

Kaynak kişilerden derlenen bilgiler ve dokümanlar kapsamında 1933 yılından başlamak üzere; Halkevi bünyesindeki müzikal faaliyetler, Belediye bünyesindeki bando takımları ve kamu destekli fabrikalardaki müzik grupları, Sivas'ta popüler müzik kültürünün en önemli unsurları olarak değerlendirilmelidir. Özellikle XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren tüm dünyada ve ülkemizde geleneksel sanat kalıplarının yerini giderek modern ve güncel standartlara bıraktığı bir dönemde otantik kimliğiyle ön plana çıkan Sivas'ta modern müziğin evrensel dinamikleri takip etmesi ve mevcut müzik kültürünü farklı açılardan beslemesi oldukça önemli bir olgudur. Bu bağlamda Sivas'ta 'cazband' adıyla anılan ve özellikle 1960'lı yılların hemen başında başlayan pop müzik çalışmalarında birinci ve ikinci nesil müzisyenlerden derlenen bilgiler, Sivas'ta pop müziğin başlangıç dönemlerine dair çok kritik tarihsel olguları bizlere sunmaktadır. Nitekim izleri Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde askeri bando takımları ile atılan ve sonrasında 1933 yılında faaliyetlere başlayan Sivas Halkevi bünyesindeki Batı müzik çalışmaları, zamanla şehirde modern müzik çalışmalarının da başlamasına vesile olmuştur. Yanı sıra Belediye bünyesinde kurulan Bando takımlarının şehrin popüler müzik hayatına yön verdiği anlaşılmaktadır.

Çalışmada elde edilen bilgiler ışığında; Sivas'ta XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren popüler müziğin başlamasında en önemli etken olarak ise Sivas 59. Er Eğitim Tümeni'nde müzisyen olarak görev yapan askerlerin çalışmaları gelmektedir. Bu açıdan asker kökenli müzisyenlerin Sivas'ta popüler müziğin ilk nüvelerini oluşturduğu ve genç müzisyenlere destek olduğu anlaşılmaktadır. Önemli bir diğer konu ise Sivas'ta yer alan ve Cumhuriyetin ilk yıllarından izler taşıyan kamu fabrikalarıdır. Nitekim Sivas Çimento Fabrikası ve Sivas CER Atölyesi bünyesindeki müzik grupları, şehirde hem sosyal hem de kültürel anlamda önemli bir boşluğu doldurmuştur. Piyano, saksafon, kontrbas, klavye ve gitar gibi dönemin en modern sazlarını bünyesinde barındıran cazband grupları (Grup Uranüs, Grup Doremi) tarafından 1960'lı yıllarda çeşitli mekânlarda orkestralar kurularak, düğün ve canlı müzik gibi faaliyetler kapsamında yabancı şarkılar seslendirilmiştir. 1970'li yıllar 'Anadolu Pop' akımının doğduğu yıllar olarak kabul edildiğinde, söz konusu müzik gruplarının repertuarları da zamanla Barış Manço, Cem Karaca ve Edip Akbayram gibi dönemin kült isimlerinin repertuarlarıyla şekillendiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda 1960 ve 1970'li yıllarda Belediye Düğün Salonu, Esnaflar Düğün Salonu, 50. Yıl Düğün Salonu ve Derya Düğün Salonu gibi mekânlarda müzik yapan cazband gruplarının varlığı da dikkat çekicidir. Dönemin yerli ve yabancı popüler repertuarının yanı sıra halk müziği ve sanat müziği parçalarının da olduğu bu mekânlar artan ihtiyaçlara paralel zamanla genişlemiş ve sinema salonları da (Omay Düğün Salonu, Heriş Sinema Salonu) zaman zaman düğün salonu olarak Sivas'ta popüler müziğin mekânları haline gelmiştir. Dolayısıyla Sivas Çimento Fabrikası ve Sivas Cer Atölyesi gibi işletmeler pop grupları (cazband) için birer canlı müzik merkezleri haline gelirken, düğün salonları ve sinema salonları da 1960-1980 yılları arasında popüler müzik grupları için önemli bir faaliyet alanı olarak işlev görmüşlerdir. Çeşitli etkinlikler kapsamında Sezen Aksu, İlhan İrem ve Edip Akbayram gibi dönemin popüler sanatçılarının da konserler verdiği Sivas, hem repertuar hem de çalgı çeşitliliği açısından bakıldığında oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Kontrbas, elektro gitar, bas gitar, klavye (1977 sonrası) ve saksafon gibi modern sazları bünyesinde bulunduran cazband grupları, 1960 ve 1980'li yıllar arasında Sivas'ın düğün, eğlence ve kültür-sanat hayatına çeşitlilik ve zenginlik katması bakımından önemlidir.

Kaynaklar

- Aşkun, V. C. (1943). *Sivas folkloru I-II*. Sivas: Kamil Matbaası.
- Balkılıç, Ö. (2009). *Cumhuriyet, halk ve müzik-Türkiye'de müzik reformu 1922- 1952*. Ankara: Tan Kitabevi Yay.
- Bengi, D. (2022). *60'lı yıllarda türkiye: sazlı cazlı sözlük*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri*. (Çev. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi
- Erdoğan G. (2021). *XX. yüzyıldan günümüze Sivas'ta musiki hayatı*. Ankara: Duvar Yayınları.
- Erdoğan G. (2019). *Müzik, gelenek ve temsil: Sivas'ta davul-zurna geleneği ve temsilcileri*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Karahasanoğlu, S. ve Yavuz, E. D. (2015). *Müzikte araştırma yöntemleri*. İ.T.Ü. Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Yayınları.
- Mert A. (2022). *XX. yüzyılda sivas'ta klasik türk müziği*. Konya: Eğitim Yayınevi.

- Önge, S. (2017). *Ortayayla ve 4 Eylül dergilerine göre Sivas halkevi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Şener, T. (2009). Musikişinas Arşivist Rifat Kaya İle Söyleşi. *Hayat Ağacı Dergisi*, 13(48-55).
- Şener, T. (2019). *Tabirin sığmaz kaleme, Sivas söyleşileri*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Yönetken Halil Bedii (2006). *Derleme notları I. kitap; anadolu'da geleneksel müzik yaşamı üzerine notlar (1937-1952)*. Ankara: Sun Yayınevi.
- Yurtoğlu N. (2015). Kalkınmanın Önemli Bir Unsuru: Kuruluşundan 50. Yılına Türkiye'de Çimento Sanayii (1910-1960). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. (31), 113-164. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aamd/issue/44030/542470>
- Yükselsin, İ. (2015). Bir 'kültürel aracı' olarak muzaffer sarısözen ve erken cumhuriyet döneminde türk halk müziği'nin yeniden inşasındaki rolü. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, (14), 77-90. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/203780>

Kaynak Kişiler

- Aydoğan Güldağ (1944 doğumlu, gitarist, görüşme şekli: telefon)
- Yavuz Başar (1951 doğumlu, solist, görüşme şekli, yüz yüze)

Gazeteler

- Kızılırmak, 08 Ağustos 1929
- Kızılırmak, 15 Aralık 1939
- Kızılırmak, 25 Şubat 1939
- Kızılırmak, 23 Mayıs 1943

Etik, Beyan ve Açıklamalar

---

1. Etik Kurul izni ile ilgili;
 Bu çalışmanın yazar/yazarları, Munzur Üniversitesi Etik Kurulu'nun 25/08/2020 tarih ve E.11522 sayı ile etik kurul izin belgesi almış olduklarını beyan etmektedir.
  2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.
  3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.
  4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
-